

TIẾNG-DÂN

Giang-sơn đầu anh-hùng đó.
(Tục ngữ ta)

BÁO QUẢN
Đường Đông-Bà, Huế
Giấy thép số 62
Giấy thép: TIẾNG-DÂN - Huế
Hộp thư số 31.

LA VOIX DU PEUPLE
Mỗi tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

GIÁ BÁN	
ĐÔNG-PHÁP	NGOẠI QUỐC
Một năm, 1500	6 \$ (M)
Sáu tháng, 800	3, 50
Ba tháng, 400	2, 00

Mua báo phải trả tiền trước.
Thu và mandat gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. - Ai đăng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

Cho nhiệm làm Chủ bút
HUỖNH - THỨC - KHANG
qua - lý
TRẦN-ĐÌNH-PHIÊN

NHÂN TÀI TRONG NƯỚC TA NGÀY NAY LÀ AI?

Hiện trong nước ta ngày nay, xanh vàng đứt đoạn, mới cũ dở dang, trăm đầu còn đương thiếu thốn, khắp trong xã-hội, bất kỳ phái nào, bất kỳ việc gì, chưa cử động ra, thì trước đã than: thờ rằng: một không nhân tài, hai không nhân tài, có lẽ ai cũng phải công nhận mà chắc cũng không ai dám giờ tay vỗ ngực tự phụ rằng mình là nhân tài. Vì thế mà trong nước những kẻ theo thời chim nổi, riêng lợi thân gia sấm sán những câu giắt lung, để che cái hư minh mà mĩa kẻ khác nói rằng:

« Đợi nhân tài. »

Than ôi! nhân tài có phải một giống trên trời sa xuống, dưới đất trời lên, ngồi chờ mà được hay sao? Nhân tài với xã-hội không những không lia nhau được, mà thành sự cao thấp thường theo cái trình độ xã hội mà thành. tỷ lệ: cá ở trong nước, nước nhiều thì cá to, cây sinh trong đất, đất tốt thì cây mạnh; cá kèn cá ngọc không khi nào sinh nơi vùng kè, cây bá cây tùng, không khi nào mọc nơi đất sỏi. Xã hội mà cứ một mực nằm trong vòng dè-hèn hắc-ám thì không những không sản-xuất được nhân-tài mà vạn xuất từ một đời người ngôn-luận khác kể tâm-thương, hành vi ra ngoài tục sáo, thì trăm mắt trông vào nghìn tay chung chỉ, cho là người yêu, cho là vật quý, không khác nào lừa sinh trong cỏ, cá hổ gấu cua, cũng phải có cùng má một ngày một tiêu mất. Thử nay các nước diệt vong, không phải không nhân-tài, mà nhân tài chỉ vì cái cơ nói trên mà không xuất hiện được, thật là một điều đáng thờ gài vậy!

Có kẻ nói rằng: trên thế giới này là cái vũ đài riêng cho bọn nhân tài, có ông Hoa-thanh-đấu mà nước Mỹ mới nên nước hiệp-chúng, có ông Mác-chi-ê mà nước Ý mới được thông-thất, có ông Y-dăng, ông Tôn-văn mà nước Nhật mới có sự duy-lân, nước Tân mới thành ra dân-quốc, nếu các nước đó mà không có mấy bậc anh hùng như vậy ông thì vẫn mang chửi bới ra thế nào. Nước ta ngày nay chưa có nhân-tài, có làm chi cũng là vô ích, chỉ có một cách ngồi đợi mà thôi, hoặc hai mươi năm hoặc năm mươi năm, một là non sông chung gục, trời đất thiêng liêng có kẻ vì nhân ứng vận hội mà ra đời, hai là

trong đám thiếu niên du học, có kẻ siêu quần xuất chúng, dù sức đối phó các phương diện, về mà chính-dồn việc nước, chờ hiện bày giờ trên dưới dở-dang, nhân-tài kém thiếu, chưa làm việc gì được.

Than ôi! một lời nói hư sao?

Người xưa có nói: « nhân tài vi dục mà sinh ra, vì không dục mà mất đi » (nhân tài dĩ dục nhi sinh, dĩ bất dục nhi tiêu). Nước ta hiện nay vẫn khốn về đường nhân-tài thật, song gần mười năm nay, các trường cao đẳng, đã có tốt nghiệp ra trường, các bạn xuất dương, cũng có học thành về nước, mà thử xem các người đó đối với việc công-ích trong xã-hội ra thế nào, mà xã-hội ta đối với các người đó ra thế nào, đó phải là lát lẻo thờ ơ không? giống như chẳng quan hệ định liễu chỉ nhau, rồi lại đem cái sở-học được bao nhiêu, chui vào trong vòng làm quan ăn bổng, cũng làm công các nhà hàng ngoại quốc, nhà lầu xe điện, la phét dit-cua, tức là đại công-nghiệp của nhân tài nước ta đó. Than ôi! nhân tài nước ta, có phải đã mong sấm cái nghiệp như thế đâu, song khổ vì trong xã-hội chưa có chỗ đứng cho phải cách, mà cũng chưa đủ sức để giảm bớt, thành ra tài nước Sở mà dùng nước Tấn, khôn nhà Tấn mà đại nhà Ngụ (Sở tài Tấn dụng, trí ư Tấn nhi ngu ư Ngụ) mà trong nước hóa ra trống không cả. Bởi vậy cho nên xã hội ta mà cứ một mực như ngày nay, thì dầu có bao nhiêu kẻ học hành về nước, cũng không thoát khỏi cái tình cảnh nói trên đó.

Và lại, nhân tài là chủ chốt cho xã hội mà xã hội là cái lưng của nhân tài, vì như đồng-hồ, nhân tài là cái kim chỉ giờ mà máy móc bề trong tức là xã hội; vì như nhà lớn, nhân tài là cái rường cái cột mà ngôi rui với đá, tức là xã-hội. Nhân-tài chính là một đời người anh hùng có tên mà thôi, nước Mỹ nước Pháp nước Ý nước Nhật nước Tân, biết bao nhiêu ông Hoa-thanh-đấu ông Mác-chi-ê ông Y-dăng ông Tôn-văn, không có tên ở trong xã hội, mà mấy ông có tên đó, mới xuất hiện ra được. Những bậc anh hùng không tên đó, không những có cái sự tạo ra nhân tài mà lại có sức huệ nhân tài phải làm công-ích cho xã hội, quy hóa thay!

Xem thế thì biết muốn trồng cây trước phải cây đất, muốn làm nhà trước phải đắp nền, nước ta ngày nay mà cầu cho có nhân tài thì cần trước như phải tạo cho có những bậc nhân tài không tên trong xã hội, mà những bậc nhân tài không tên đó, không ai là không làm được, miễn là có lòng muốn thì được ngay. Nếu không chăm về phần đại đa số trong xã hội mà cứ nay trông nhân tài, mai trông nhân tài, ừ không khác gì trồng cây trước mà không đắp nền, đất không đắp nền, chỉ là một câu nói báo, dối mình mà lại dối người, anh em không nên nghe câu nói ấy mà ngồi đợi hết ngày vậy.

MINH-VIÊN

VẬN VĂN

Trúc chi từ.
(Miền nhà quê.)

1. Thước nẹp vừa xong lại đến xâu Trời ôi! Lan mãi ha qua tha. Bao nhiêu hội giống đem đeo mọ Mạ chẻ nhân răng ruộng vẫn khô.
2. Mỏ hôi nước mắt dâng bao hơi Thương hại nhà tôi chạy khắp nơi Ông Lý gọi xong ông Tống bắt Hôm nay còn thấy trát quan đời.
3. Cho con đi học vẫn mừng thầm Thầy trò ông thông đa nghĩ ngầm Chân nổi nam nay reo bu dưới Tôn công hao của khéo về năm.

X. T. T.

Chúc mừng báo « Tiếng-dân »

Năm đình-miêu mùa thu tháng bảy, báo Tiếng-kỳ mới thấy lần đầu, người mừng thơ mấy khác, kẻ mừng hát với câu, phận xoa-quần đầu đám sinh mây rầu, cũng xin hiến ca từ một khúc:

Chàng-dân, trồng dục, trên võ-đài sự-sục phong triều; Bắc và Nam, báo-quản đã nhiều. Trung kỳ hãy vắng-teo chưa thấy mới.

Lặng đứng giữa dòng ai chống cột?

Mơ màng trong giấc khách chim-bao!

Chấn thần kinh non nước thanh-cao, nữ mong môi ước-ao chỉ làm nhĩ? Nào tiếng hò Hương-thủy, nào tiếng hát Đình-sơn, nào tiếng kèn, tiếng trống, nào tiếng sáo tiếng đàn, bấy lâu nay nghe đã nhân-lân, nó có tiếng gì hơn mà thích g.

Phong-hội Văn minh hạt chạc kỹ, Sơn hà tràng lệ mấy trăm năm.

« Tiếng-dân » chủ mới rộng hội tâm, dân-rõ thấy Bắc-Nam như sấm dậy,

Khi canh khuya gõ gậy, khi xuân lời oanh kêu,

Khi gia-gia quốc quốc, khi chí chí chí chí chí,

Mấy thấp-cao mấy tiếng đất-dầu, ô! hỡi lạc tiên-ử là thế thế.

Độc báo đ. làm ra không đ. khuyên chị em mua đ. mà coi. Báo này thật của. kiếm hỏi, chị em thương gầy mà soi trảng rằm.

Đã nguyên hai chữ đồng-tâm.

HOANG THY THU-SUYỆT
LÀM-NHƯA X-S-S

TẠP-LOẠI

Một bài kinh tế học Ngân-Hàng (les Banques)

Hiện nay các nhà tư-bản Pháp và Trung-ôa lập thêm ở xứ ta nhiều ngân hàng to lớn lắm.

Trong tháng năm tây nhà Pháp-hoa ngân hàng lập một chi điểm ở Vinh. Đến cuối tháng tám lại lập thêm một chi điểm ở Tourane.

Lại nhà Đông-pháp-ngân-hàng cũng lập thêm một chi điểm ở Vinh. Một chi điểm và nghe nói cũng sắp mở ở Qui-nhon thêm một chi điểm nữa.

Vậy là xứ Trung-kỳ ta được thêm ba số ngân hàng. Nên mừng thay!

Đương lúc này mà nói về vấn đề ngân-hàng tưởng cũng hợp thời.

Nhưng trước hết thì người xử mành phải nên hiểu cách hoạt-động của Đông-pháp-ngân-hàng và Pháp-hoa-ngân-hàng cũng cách giao thiệp với hai nhà ấy.

Muốn hiểu cho rõ sự hoạt-động của hai nhà ngân-hàng và cách giao thiệp với ngân-hàng thì nên xem lượt qua tất cả các thứ ngân-hàng, vì Đông-pháp-ngân-hàng, Pháp-hoa-ngân-hàng không thuộc về một chủng loại riêng, có lẽ gồm nhiều thứ ngân-hàng.

1. Trữ-súc ngân-hàng - (Banque de dépôt) Trữ-súc ngân-hàng là ngân hàng lập ra để cho các nhà đại phú, nhà thương mại, kỹ nghệ thực nghiệp đem tiền gửi. Ở các nước văn-minh như nước Pháp, Mỹ thời những người kỹ-động cũng được gửi những món tiền nhỏ mọn.

Trữ-súc ngân-hàng đã có ích cho người gửi tiền mà lại có ích cho người không có của nhưng muốn hưng-nghiệp.

a) Nhà đại phú gửi tiền vào ngân hàng khỏi sợ trộm cướp, lại có lãi; vẫn biết lãi nhẹ lắm, nhưng mà chắc chắn. Còn kẻ khổ công đi có chỗ để giánh tiền lại phòng khi thiếu thốn.

Các nhà thương-mại gửi tiền vào ngân hàng là cốt để cho tiện đường giao-liệp cùng nhau.

Các nhà thương mại có tiền gửi vào ngân hàng thì tránh khỏi được những sự phiền phức về cách trả tiền cho nhau. Nhà buôn mua hàng của nhau, muốn trả tiền hàng là thời không phải chờ tiền ra mà trả hay mất công đi gửi. Chỉ viết thơ cho nhà ngân hàng là đủ. Ngân hàng hoặc trả ngay số tiền cho nhà bán hàng, hoặc ghi vào sổ cuối tháng thanh lại.

Thường thì trong đến sáu tháng mới lĩnh lại số sách cũ các nhà thương mại có tiền gửi vào ngân hàng.

Phải mất tiền giấy mực trả cho ngân-hàng nhưng tránh khỏi nhiều điều bất tiện làm mất công mà ỉn của nữa.

b) Ngân-hàng lợi dụng những món tiền nhỏ mọn gửi vào ngân-hàng đó mà làm những việc to tát ích lợi cho dân cho nước. Lấy tiền đó mà cho các nhà thương mại, kỹ-nghệ, thực-nghiệp vậy. Đó cũng là một phép giao hoán về tài chính nghĩa là đem của dư của kẻ này cho kẻ thiếu thốn mượn.

Tiền gửi vào ngân-hàng thì lãi nhẹ mà tiền ngân-hàng cho các nhà hưng-nghiệp vay thì có cao hơn. Tiền gửi vào ngân hàng lợi một phần (m pour cent) thời ngân-hàng cho vay lại một phần rưỡi (un et demi pour cent).

Các người sáng lập ra Trữ-súc-

ngân-hàng thường thường là những tay thực-nghiệp không có tư bản lớn. Nhưng biết lợi dụng tư bản của kẻ khác một cách rất khôn khéo.

Trữ-súc-ngân-hàng cho vay tiền, nhưng phải biết rằng không thể cho vay lâu được. Nên ngân-hàng không cho nhiều người vay một lần; những ngày trả tiền phải cách nhau vài tháng. Nhưng vậy thì cách vài tháng lại có người trả tiền cho ngân hàng. Vậy khi nào ngân-hàng cũng có tiền mà trả lại cho người gửi tiền.

Ngoại việc cho vay, ngân-hàng còn cầm vàng bạc, giấy bạc quốc

(còn nữa)

VIỆC TRONG NƯỚC TRUNG KỲ HUẾ

Kỳ Hội đồng của Đông-tôn-tương-tế

Hội Đông-tôn-tương-tế của Tôn nhân lập ra, đã họp đại hội đồng ngày 11 Septembre 1927. Tới dự hội có hơn 200 người cả nam lẫn nữ người trong tôn phái.

Hội này hội viên đã được 511 người hội viên, công-bản được 4000 đồng. Trong số ấy có 1000 đồng của đức Bảo-đại ct o.

Về việc học, hội đã hiệp đồng với phái viên của phủ Khâm sứ là quan chánh Đốc trường Kỹ-nghiệp thực hành (Ecole pratique et d'industrie) dựng hạch lấy làm câu học trò vào trường ấy.

THANH-HÓA

Bất bực

Chứng vì dư luận sáo sào nên ở phủ Quảng mới rồi có bắt được một đám bạc tại nhà Cai tổng ở tại, nghe dân bọn con bạc bị bắt này khai ra nhiều người đánh lăm và đánh đã lâu, không biết việc đó Quan Phủ xét xử ra sao chưa rõ. Đám này trước đã có một người Lý trưởng thua mất bạc thối, nên đã phát giác tại phủ, song không có chứng cứ gì, nên cũng thu xếp yên cả, bây giờ lại bị bắt, có lẽ lại xử xử được nữa chăng!

Một người biết chuyện lại của

Thầy Thông chực hỏi

Nguyễn ở huyện Cẩm Thủy có năm người mua chung nhau một phiếu công thu 50 đồng, đến kỳ số số này trúng số 1000 đồng. Là g ở nhà quê thời có báo đầu mà mau biết được tin trúng số, chỉ chờ bao giờ phủ huyện đưa tờ yết thị về làng thời mới biết mà thôi. Có một bác Thông xem báo thấy một phiếu thuộc về hạt mình trúng số 1000 đồng, bác liền tra soát biết rằng phiếu đó về tay năm người kia giữ. Bác đem mưu mành đưa người nhà đi mua lấy biên lai của năm người và cái phiếu đó, song chỉ có ba người loan bàn mà thôi, còn hai người họ không thuận bán. Hiện nay bác đã giữ được ba bức biên lai và văn tự của ba người bán lại cho mình rồi, song không biết bác giữ hai người kia đi lùa bạc có được không thời chưa nghe nói. Có một đứa con thè đoan chề được, là trong văn tự thế nào bác Thông cũng bắt viết biên lai trước ngày 15 số, để tỏ ra là mình không ăn hối, nhưng mà có dấu được ai?

Tân-niết

Hiện còn làng Đông-phước và làng Ninh-tĩnh hết nhứt ở cũ, chẳng biết kết quả ra thế nào.

Các vụ cứ rồi nói đương thế nào, để có dư luận, không cần nói đến, chỉ lấy làm phiền cho những bác cụ các làng ấy phải bỏ công mất việc đi có nhiều lần mà thôi.

VINH

Cuộc tiền hành

Ông Lê Thuở Đốc học các trường Tiểu học pháp việt ở Vinh, dời ra trường Trung học Albert Sarraut, ông Trần đình Thanh dời Mông học viên thị ở trường Cao đẳng Tiểu học Vinh, dời đi Banmethuot, ông Thái thủc Hoàn, chánh giám thị trường kỹ, dời đi Đồng hoi, ông Trần đình Nhuận, giám thị trường kỹ, dời đi Phan thiết.

Nhưng bạn hữu các ông vì muốn tỏ tình khứ lưu, nên có đặt tiệc đãi mấy ông ở Trung hoa khách sạn. Xin chúc mấy ông thượng lộ bình an.

ĐÔNG-HỚI

Dịch-tả

Ngày 17 septembre 1927, người đầu quan An Nguyễn Kỳ, p.ái bệnh tả mà chết, cả nhà quan An tự nhỏ chí lớn, đều phải từ biệt dinh thự mà qua ở cái nhà là bên là (lazaret). Pnep về sinh thật cũng không tự vị ai: quan, dân đều đổi một bực.

Lâu nay trong thành phố nghe ai qua là lấy làm lo sợ, vì những người khản bệnh ở đó đối đãi với bệnh nhân cũng người nhà bệnh nhân không được chăm chỉ, mà mấy người kia cũng phải ngậm đắng nuốt cay chịu vậy.

Nay có quan An tới, ngài sẽ mục kích những điều thảm trạng đó mà biết đến nói cực khổ cho dân.

QUI-NHƠN

Nhà chữa bệnh hay nhà chứa bạc

Hôm nọ đó bốn giờ rưỡi chiều, kỹ giả nhơn tới nhà thương Qui-nhon để viển người bệnh đau, khi vào lời "Payant hommes" thấy cha chả là vui nào thất kiếu, nào cái tề, nào từ sắc; tiếng bài đánh xuống chiều sáng sủa, tiếng bạc bỏ vô đĩa leng keng, rất là náo nhiệt!

Một lát thấy ông Đốc Anam bước vô, thời đói bên im lặng. Khi ông Đốc ra khỏi cửa lại trở vô, thì thấy một anh surveillant N. L. lục lọi và một tên bồi tây vào đó bỏ bạc ra đánh nữa.

Ông Đốc mới hiện lên để nói với ông Docteur đời, không cho năm nhà thương nữa.

Qua bữa sau không rõ tên bồi kia có thể lục gì, mà vẫn được nằm lại nhà thương.

Từ bữa ấy đến nay cái bệnh cơ bạc ở đó lại càng mạnh lắm không ngày nào ngưng.

Tờ ra cái chỗ ấy là một cái nhà chứa bạc. Ngày thay!!!
Thuyet-đào.

PHÚ-YÊN

Các vụ cử Lý-trưởng

Từ một năm nay, ở hạt Tuy hòa cử Lý-trưởng trật trợ làm.

Các làng: Nhuận tháp, Nậm bình, Ngọc lang, Minh lộc và Mỹ thành, làng thì cử hai lần đến ở làng, làng thì lần trước cử ở làng, lần sau tại nhà, đều phải hai lần mới xong.

Làng Ninh-tĩnh lần đầu tại đình, lần sau tại nhà, quá nửa năm mà chưa xong.

Hiện còn làng Đông-phước và làng Ninh-tĩnh hết nhứt ở cũ, chẳng biết kết quả ra thế nào.

Các vụ cứ rồi nói đương thế nào, để có dư luận, không cần nói đến, chỉ lấy làm phiền cho những bác cụ các làng ấy phải bỏ công mất việc đi có nhiều lần mà thôi.

NHATRANG

Lập chợ trâu bò

Ở tỉnh Khánh hòa, các loài súc vật như trâu, bò, ngựa, cừu, cũng nhiều, mà từ xưa đến nay rất hiếm...

Chợ ở gần tỉnh thành, con đường gần Đàng đi ra các hướng làm được rồi có con đường rẽ về phía tay trái đi ra ngã bờ sông...

Một số người

ĐA-LAT

Thợ thuyền đình công

Buổi sớm ngày 13 Septembre, thợ thuyền ở Berterand đình công.

Sự đình công ấy xảy ra là vì quyền lợi của thợ thuyền.

Lâu nay ông Berterand có khiêm một người cai chỗ ở kho di làm một cái nhà, mỗi lần lấy gỗ thì làm một cái bông bao nhiêu làm cho ông ấy kỷ...

Ông Berterand không chịu, nghĩ người cai ăn cắp, đòi cúp lương. Anh cai không chịu, nói sinh ra sự cãi cọ.

Ông Berterand dẫu anh cai, thợ thuyền thấy sự hiệp đáp như vậy, rừ nhau mà về.

Nghe nói rằng ông Berterand thường thưởng mỗi lần cúp tiền thời cúp từ năm đồng trở lên, vì thế mà thợ thuyền nhiều người đã không bằng lòng sẵn rồi.

Kết quả thế nào sau này sẽ tin. Viên Phố lại cáo

BẮC-KY HANOI

Hội đồng Chính phủ

Hội đồng Chính phủ sẽ họp vào ngày 10 Octobre. Quan p ở Toan-quyển Monguillot sẽ đi tàu Claude Chappede ra Bắc ky, quan giám đốc tài chính Lavit thì 23 này cũng từ Saigon ra tới Hanoi.

Việc M. Clementi

Việc M Clementi là chủ báo Argus Indochinois thì nay toà Dụ-thẩm đã xét xong, và đã giao các hồ sơ cho luật sư cãi về việc ấy cho M. Clementi.

HẢI-PHÔNG

Thi vào trường Kỹ-ngệ Thực-hành

Kỳ thi vào trường Kỹ-ngệ Thực-hành đã mở hôm thứ hai 12 September. Có tất cả 374 thí-sinh xin thi.

Việc sáng lập hội nữ-công ở Hải-cảng

Từ khi bến bờ chứa được cái làn sóng của các bà chị nơi Thần-kính tràn ra, mà bọn nữ-lưu ở Hải-cảng cũng nổ nức lập hội Nữ-công.

ĐA-LAT

Cứ bằng quan sự thế mà nói, mới là vì người nhiệt tâm thì ít mà người phá hoại thì nhiều. Hai là nói từ chiến quần cư. Ở nhà nề nếp. Ba là các bà các cô y kiến không đồng, hàng thủ cựu thì chỉ lấy khốn nạn mà đin dừ gia phong không lo đến việc người, hạng tàn khại thì muốn hoà đồng cái nữ - buôn kẻ - nghĩ mới cũ lại làm một, mà chọn cho được thuận mi, hạng lợi tâm thì từ tướng hành vi, đều gì cũng mới, mà muốn cái cách ngày cho thành mới nhất.

Việc này dù khó khăn, miễn các bà các cô cứ cố mới lên thì có việc gì là khó.

NAM-KY SAIGON

Cao-Man Quốc-Vương ở Saigon

Ngày 17 septembre vào khoảng 9 giờ rưỡi, Cao-man quốc-vương Monivong đã đi tàu tới Saigon. Có quan Thống soái Nam ky và các quan chức tới bến tàu đón tiếp.

VINH LONG

Gương can đảm ở

Quan Toàn-Quyển vừa ký nghị định thưởng Ngân Tiền hạng nhì cho người bếp Lê-văn-Chi lòng-ngủ tại trại binh Vĩnh-Long vì bác đã có lòng can đảm cứu hai người đàn bà bị nạn trên con sông Vĩnh Long.

Lòng can đảm của bác đáng khen và đáng làm gương lắm!

TRÀ-VINH

Một nhà hiếu thiện

Báo Tribune Indochinoise có thuật chuyện một nhà hiếu thiện là cụ Lâm không bỏ ra hơn một ngàn bạc xây một cái thùng to lọc nước cho một trường tư ở Trà-vinh, cho học trò có đủ nước uống và dùng. Ở ngoài ra một nghìn đồng bạc để giúp cho việc khai hóa con em, dùng tiền như vậy mới thật là xứng đáng chứ!

TÌNH HÌNH KINH TẾ Ở NƯỚC TA

Trong mấy kỳ trước Kỳ-giá đã nói qua các nguyên-nhân và sự biến-khác của công-nghiệp, thương-nghiệp và nông-nghiệp, do đó là các nguyên-nhân về kinh-tế. Nay Kỳ-giá xin kể thêm một cái nguyên-nhân này, không rõ ràng lắm mà hải thực sâu xa, là số người ăn hại ở xã-hội ta.

Nói về phương-diện kinh-tế thì ai mà không làm việc là có tiền-dùng mà không sinh-xả, đối với xã-hội như con một con sâu, chỉ biết làm hại chứ không làm được điều gì lợi ích.

Thử xét trong xã-hội nước ta cái số người đó ra thế nào.

Nay ta hãy đề riêng không kể những ông già bà lão khi tráng-thời làm lưng đá nhiều háy giờ yếu đuối không làm được nữa, những con trẻ chưa có tài năng sức vóc gì nếu phải của cha mẹ nuôi cho, những người tăng tị vì quan-năng hư hỏng nên đành phải vô-nghiệp.

Phường con gái buôn bán phần kia, suốt đêm ong bướm rập rờn, rượu đàn mê mải, ngày thì ngủ chổng cồng lơng, nó làm ích gì cho xã-hội? Chàng nó đã không ích gì mà lại làm hại nữa, thế mà một ngày công hai ba bữa như thường, cũng ăn cũng tiêu, lại có thể xa xỉ phung phí hơn là người làm việc.

Bọn du-dăng kia, không rươi thì thuốc phiện, không cờ-bạc thì gian-dâm, cả ngày mê đắm chung quanh bộ-bát cờ bài, háy cây đèn càn tuả, cả đêm lại mê mải ở chốn tửu-điếm ca-lầu; thế mà không những ăn hại rồi lại đi đi biết bao nhiêu tiền của. Còn các cậu con nhà giàu, vốn phòng lưu không thêm học xác, các cậu con nhà sang gót chân không bèn đi mà ngón tay chỉ biết gầy đàn, thứ hỏi ghê sợ lắm!

BANQUE FRANCO-CHINOISE

POUR LE COMMERCE & L'INDUSTRIE AGENCE DE TOURANE

KINH TRÌNH

Kể từ ngày 21 Septembre 1927 chúng tôi sẽ lập thêm ra một Chi-Điểm ở HUE, nhà số 3 đường Jules Ferry, mỗi tuần mở cửa một ngày thứ tư, có nhân-làm các công việc buôn bán của các nhà Ngân-Hàng.

Một tin đáng mừng

Về đường kinh tế, xứ Trung kỳ so sánh với trong Nam ngoài Bắc thì xưa nay vẫn chịu bề thua kém. Nếu suy xét kỹ ra thì rõ ngay nguyên do là tại xứ mình thương mại chưa mở mang mà kỹ nghệ thì chưa ai kinh doanh.

Kể nghề này, người nghề nọ, người ta thì tốt bụi đêm ngày, quanh năm suốt tháng, cơm lưng gạo củi, tất óc héc gan mà làm lụng, để cho mình nghĩ chỉ biết hưởng mà thôi, làm sao cho phải? Và chúng ta trong thế giới, vũ thầng rộng lớn này, dân tộc này phần đông thì dân tộc kia, nước này phần đông với nước kia, cái loại tranh-tranh là cái công-việc của cả loài người, ai là kẻ cho khỏi phạm vi luật lý? Vậy thì một người mà không phân-dấu là yếu mất một phần, huống chi bao nhiêu người đã không phân-dấu mà lại còn làm hại-hại cho công-chúng nữa?

Việc này con ta tưởng rất nên xu hướng về đường thực-nghiệp và rừ nhau làm thành cho Hội, sớm được ngày nào lại càng thêm quy-hóa ngày này, vì để c ãm ra, sự e sau này vốn ở ngoài đã tràn vào, chỗ tốt đã có người chiếm, nghề tốt đã có kẻ dành, thì đầu ta có tài lực đến đâu cũng đành phải khoan- tay mà khó nói vậy vùng!

HẢI-ĐÀM

Chiều xuân đậm ấm, bông ác xế manifold, có thiếu nữ đương tựa gối liu liu, dương đới mà hồng đào, u ã, e-le. Chú muời bay qua tho với chơi một phút, có giọt nầy mình lấy từ báo đương cầm trong tay đánh cái bép, chú muời ở o hay mãi!

Có thiếu nữ, đôi mắt lim lim, lại lim lim ánh mộng, bên tai vắng vắng nghe có câu rặng: « Chúng tao là quân hát máu đầy, sợ gì mấy tờ bạc. »

ĐỌC-GIẢ LUẬN-ĐÀN

Thuộc-nam ta có phải là không hiệu nghiệm đâu, có phải là thua thuốc bắc đâu. Nghĩem ra có nhiều thứ trị bệnh thần hiệu vô cùng: Như tới ngay là bệnh thời-khí, mà uống rượu tiêu cũng lành, (rượu trắng ngâm với tiêu sọ, hoặc là liên thương dầm để lâu chừng nào tốt chừng nấy, khi có bệnh dem uống); tới cấp là chứng hạch chụa, mà xức là tới lợi cũng hành, (tới lợi linh như tới minh an, mà có bông trắng); một cây sung mà là thời chỉ được huyết bằng, (đàn bà băng huyết, dùng một nắm lá cây sung, rồi sao vàng, khuấy thổ sắc mà uống, thời cái liền) vô thời tiêu được phù thũng, (ai đau thời vậy vô cây sung sao vàng, sắc nước mà uống cũng lành).

Đó là kẻ qua đời vì mà nghe, chứ còn biết mấy là phương thần hiệu. Thứ sỡ với thuốc bắc, bên nào hay hơn, bên nào tiện hơn. Có phải là thuốc-Nam hay và tiện hơn không? Có sao mà thuốc nam chưa được thành hình? Có kẻ nói thuốc nam không có vị bở như sâm, quí, phục-linh thực-địa của thuốc-bắc. Nói thế là làm làm. Vì mình không xét nghiệm thời sao mà biết được thần hiệu thế? Huống chi người mình đã thấy có lim được nhiều vị thuốc chẳng khác gì các thứ thuốc bở của Tàu. Như Bắc-ky có vị thuốc đương-qui, Dalac có thứ phục-linh và Quảng-nam, Quảng-nghia, Quảng-binh, Minh-thuyên đều có các thứ nam-sâm. Tưởng cũng còn nhiều thứ thuốc bở thuốc hay, bởi đương khuất lấp.

PHỤC-SINH (XÃ-HỘI TIỂU-THUYẾT)

Dịch-giã: HOA-TRUNG

Số 7

CHUYÊN THUYẾT MỘT (tiếp theo)

Mỹ trả lời cậu Tô rằng: « Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Ca-tê-dinh Mặt-lò-va, chỉ bị cáo về việc lấy trộm tiền và nhân ở trong va-lít của lái buôn Si-miê-nốp rồi. »

« Vừa chi không nhận lấy tiền, song bộ thuốc ấy vào lý thì có, phải chứ? »

« Tôi không lấy trộm món tiền 2.000 rúp á? »

« Tôi muốn trở về, song ông ấy cố đừ tôi phải ở. »

« Người này trước kia có quen Cát-lin-kinh không? »

« Tôi muốn biết người này với Si-mông quen thuộc thế nào. Thường thường có hay gặp nhau không? »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

« Tôi không có gì gờ hết. Tôi không sao phỏng bao giờ, chỉ cần chết-ranh kính lấy về giặt đó thôi. »

voi bông cây, làm cỏ, chớ có phải là không có đâu?

Thước nam số 4 chưa thông dụng là vì bởi nó có ba chữ sau đây: một là người mình ít chịu khó nhọc...

Kỳ giả nhờ nệm trước có chỉ dụ nói: ai có phương thuốc nam gì hay thì đem nộp để Ngự-y-Viện xét.

Lại gần đây viện Cơ-Mật có thông tư rằng: quan thầy thuốc tây sẽ đi xét nghiệm các vị thuốc nam.

Thế là biết thuốc nam cũng có giá trị lắm đấy.

Thuốc nam, thuốc nam, hai tiếng kỳ đặc có ngày được trừ danh ở trên đất nước này.

Vậy xin đồng-bào ta các nhà có tâm nghiên cứu, hoặc là xét nghiệm được tính cho tính tương, hoặc là biến lập thành phương cho xác đáng để công hiến cho quốc-dân ta biết mà dùng.

Một mai thuốc nam thanh hành, thời người Nam ta trong khi đau ốm được tiện lợi phần nhiều. Chẳng những khỏi uổng phí sản vật của nước nhà, mà lại bớt được một số tiền để dùng ngoài-hoà (thuốc-bắc) ích lợi biết là bao nhiêu.

KINH DINH

PHỤ NỮ DIỄN ĐÀN

Mấy lời đáp lại có M. T. Hường Tâm

Báo Tiếng-Dân ra số 91 kỳ có bức thư của cô Hường-Tâm, tôi đọc hết toàn bài rồi tự lấy làm mừng rằng bài "Phụ nữ tạp chí" của tôi đã từ thành thị mà đến chốn lâm tuỵ được có thể mất đến! Khen thay có một 17 xuân xanh mà đã sẵn tấm lòng ra thời mẫu thế; tức thay!

Ngày nay thời thế biến thiên nhân tâm nan trắc, mạnh được yếu thua, khôn sống mống chết, một giọt nước, một hạt cát, cũng có quan hệ cho sự sinh hoạt của loài người... một kẻ ăn đưng ở nề cũng thiết hại cho sự tiến hóa của Quốc gia.

vàng, chuyên một việc nội cơm trạch măm mà dù phụ đạo là gia quá u cầu sẽ chế "khóa mùa bất xuất" như một việc "sử trấp sung khản" mà quên hết trách nhiệm đối với nhân quần. Cho nên làm người con gái sinh ở thời buổi này phải cần có chức vụ, có nghề nghiệp, có học vấn, có lịch duyệt thì mới đủ tư cách làm hết nghĩa vụ mình, muốn được như thế trước hết phải thoát ly cái quyền chuyên chế, mà được bình quyền thì mới rộng rãi học vấn và mưu sinh độc lập được. Đó là bình đẳng tự do chính đáng; các danh như Âu-Tây có nói: "không tự do thì chết còn hơn."

dẫn cho xã hội có không bắt ta ra đường để đại sự, đánh Bắc giúp Nam mặc lòng, ta lại cứ cam làm làm kỳ sanh trùng cho xã hội, mà không tự đảm đương lấy một phần trách nhiệm hay sao? Dẫn cho các việc công thương doanh nghiệp cho đến việc trị nước an dân, việc gì bọn nam nhi làm được, thì ta cũng có thể theo dõi bắt chước, một là giúp ích cho gia đình, sau nữa giúp thêm sự văn minh phú cường cho tổ quốc, thiết tưởng cũng là nên làm.

Còn như việc lập "Phụ nữ Tạp Chí" vì hiện thời các vấn đề phụ nữ còn nhiều điều khuyết điểm cần phải có một tờ Báo hay là Tạp Chí để giảng giải nghĩa vụ, và giúp thêm sự mở mang trí thức, tăng tiến đức hạnh, và cho nữ giới được quyền bình đẳng với xã hội về đường tinh thần, cũng thuận theo cái lẽ tiến hóa chung của nhân loại, có Hường Tâm lại lấy cái thiên kiến hẹp hòi quá trơ trẽn mà có sự thay cho là "Phụ nữ Tạp Chí" ra cho vị tất đã bỏ ích điều chi, hay lại làm đường lạc lối chẳng bỏ mà thêm hại cho gia đình nữa, ơ xa như thế ví chẳng khác chi người nước Tê "lo trời dè" xét thực ra thì sự đáng lo như là trình độ nết người ta còn thấp kém, không người bằng sản, thiếu kẻ bằng tâm, không ai chịu thực hành cái ý kiến ấy thôi, chứ còn như thực hành được thì từ Tạp Chí ấy ra đời đâu không đỡ cứu được nhiều thì công ích lợi được ừ, trước thất bại sau mới thành công, lẽ nào việc hay lại hóa ra dở được!

Nói tóm lại tôi thấy lẽ phải thì hô hào lên báo chương, phải chỉ dạy còn quyền dư luận, nếu trong chỉ em ai bêu đồng tình về việc lập "Phụ nữ Tạp Chí" thì xin công bố lên báo chương, hoặc gửi thư riêng cho tôi thì tôi lấy làm hân hạnh lắm, còn đây tôi trả lời có Hường Tâm về các điều đại khái, còn những lời vu vơ tôi không cần đáp lại.

M^{re} VƯƠNG-KHÁ-LÂM
địa HƯNG-TIÊN Báo-HOÀ
Tourane

AI LÀ BAN ĐAU RĂNG ?

Tôi đau răng, nhưng tôi chỉ muốn ông Tạ-Duy-Hiến chữa cho mà thôi, vì có hai lẽ: một là ông là người xử sở mình, lẽ thứ hai là ông ấy làm răng cần thận và đời lắm.

Tôi có viết thư cho ông Tạ-Duy-Hiến vô chữa cho tôi, nhưng ông trả lời rằng: "Mỗi lần đi, tôi kiếm hơi nhiều, như ở Huế có được năm sáu người chữa răng thì tôi sẽ vô".

Vậy tôi xin hỏi ở Huế ai có muốn chữa răng như tôi thì nói cho biết, để tiện việc mới ông Hiền vô chữa. Xin cứ gửi giấy cho.
NGUYỄN-VĂN-CỬU
Chez M. Hoat Medecin
à l'Hôpital de Huế

Khởi phát thuốc nam hiệu buôn bán thuốc bắc của người Việt-Nam

HIỆU PHO-GIA-TUONG

Phố Phúc Kiến số 47 - HANOI
Giấy số 614

Bản hiệu chuyên buôn bán các thứ thuốc nam, thuốc bắc đã hơn trăm năm nay; có đủ hàng bán cất và bán lẻ. Hàng đã nổi giá lại phải chăng. Bản hiệu muốn chấn chỉnh thương giới nước nhà nên có đặt chi điểm mới nơi để đỡ đường giao thiệp.

Vậy mong rằng các ngài đễ y chiếu cố đến bản hiệu. Một là các ngài giúp bán hàng, hai là các ngài giúp cho thương giới nước nhà trong buổi khó khăn này.

CHI ĐIỂM ở HỒNH-KÔNG chuyên mua các vị thuốc bắc xuất sản tại Cầu. CHI ĐIỂM ở HUẾ vừa bán thuốc sống thuốc chế, bán sỉ bán lẻ.

Hiệu-Vinh-Tuong
ANNAM - Phố Gia Long - HUẾ
PHỐ GIA-TUONG Kinh-cao.

VIỆC THỀ-GIỚI

A-DONG

TAU

Phong trào lưu Tướng ở Quảng-dông. - Hồi 2 giờ chiều 2 Septembre các giới ở Quảng châu có mở cuộc đại hội lần thứ hai để vấn lưu Tướng giới Thục và năm vị ủy viên kip trở lại Nam kinh. Dự hội có đủ các đoàn thể của các giới, các yếu nhân đều có diện thuyết cả.

Hồi 11 giờ hôm ấy, các giới có kết đội đi tuần hành rừi đồng, đọc đường tiếng trống và tiếng kèn khua t òi rầm rì. Số người dự cuộc tuần hành có mười vạn người.

Tại Trào-châu và Sơn-dầu cũng mở hội Lưu Tướng rất là náo nhiệt đầy tưởng các phố đều có giàn giụa, trong giầy nói mồm cao rằng: cần phải làm xong công cuộc thảo đồng, cần phải làm cho mau xong công cuộc Bắc phạt vậy quốc dân đều phải một lòng vãn lưu Tướng tống tư lệnh lại.

Lại mới có tin ở Bắc kinh rằng chính phủ vạm kính sẽ quyết định mới Trương trở lại.

Tình hình Hà-nam. - Tin Bắc kinh 14 Septembre nói rằng trong địa phận miền Bắc tỉnh Hà nam, có 30.000 dân bị Quốc dân quân (quân Phùng ngọc lương) giết gióc, để báo thù việc mấy người lính trong Quốc dân quân bị quân Hồng sang giết chết vừa rồi.

Đồn rằng: Việc tàn sát kỳ ghê gồm lắm, xưa nay chưa từng thấy bao giờ. Còn như lời những người chạy trốn thuật lại, thì ra cả đến các ông bà già, lẫn đàn bà, trẻ con cũng đều bị giết ráo. Quốc dân quân tỉnh phòng rằng số người bị hại ước chừng vào khoảng từ 30.000 đến 80.000 người.

(Lược trích các báo)

NHẬT

Nhật-bản với Trung-hoa. - Tin Đông-kinh, 16 Sept. nói rằng: Cuộc điều đình của nước Nhật-bản với nước Trung-hoa về vấn đề Mông-cô và Mãn-châu đã bắt đầu ở Bắc-kinh, nay mai sẽ lại đại ở P.ung-thiên. Cuộc điều đình này cốt nhất là trước hết hủy liệu lượng thế nào trừ bỏ cái phong trào "bài Nhật" đi đã. - Bộ Ngoại-giao nước Nhật-bản đương trú-tính những phương sách có thể khiến cho sự bảo-an được đặc lực hơn, thặng-hoặc gấp khi xảy ra các cuộc rối loạn mà kiểu-dân Nhật-bản ở Trung-hoa bị nguy khốn.

Thương mại. - Báo Nichi Nichi tở-oác rằng Chánh-phủ Ấn-độ thuộc Anh tăng thuế nhập-khẩu về sợi bông, cho sự kỳ làm phiền rối cho cuộc thương-mại và nghề kéo sợi.

Báo Ohugoi Shogyo đăng rằng nếu Ấn độ tăng thuế sợi bông thì Nhật cũng sẽ tăng thuế sợi thô, như vậy thì sẽ sinh ra quan thuế chiến tranh, có lẽ bất tiện cho sự thông thương của hai nước Anh và Nhật.

Tin Văn Nam. - Mấy hôm nay, ở các trường nhà trong thành phố Văn Nam phủ, có dân giầy cáo thị nói rằng: các đội quân Chính phủ do Tướng Mông chỉ huy đương vây Tướng Trương như Kỳ ở Kiu-tsing có nhiều viên đạn trái phá ném rơi vào thành phố. Miền Kiu-tsing này đã là một miền nghèo, nay lại gặp nạn binh cách, nhân dân lại càng khổn khổ lắm. Các thôn dân và các học sinh đã gửi đơn cho các Tướng yêu cầu các Tướng cùng nhau giảng hòa.

Tướng Long Văn đã trả lời viên Tổng trấn Mông tự rằng: Về phần riêng Long chẳng muốn chi sự chiến tranh, Long đã cố đem hết lòng chân thành mà mưu giảng hòa với phe kinh kịch nhưng cũng chẳng ai thua gì cả. Chẳng những thế, Long lại còn đương phần riêng yêu cầu Tướng giới Thục lưu nhiệm cho đến bao giờ cuộc cách mệnh được thành công.

Các báo Văn nam có đăng một bản cáo thị của viên Sur-trưởng tư-đoàn thứ 6 quận Qui châu nói rằng: Quân Qui-châu đã kéo vào Văn-nam, cốt có một mục đích giúp Hộ nước Ngụ cùng Trương như Kỳ để phân đấu với Long Văn là kẻ phản cách mệnh. Các đội quân Qui châu khác hiện đóng trong địa phận tỉnh Tứ xuyên rồi đây sẽ cũng lực tục kéo vào tỉnh Văn nam.

Toà-Án Quân-luật đã nghị định những phương sách rất nghiêm để giữ gìn trật tự và công an trong thành phố Văn nam phủ. Chánh-phủ đương định thu một số ngân-phần hiệu lưu hành của Đường-kê-Nghiêu In bên Mỹ, độ 5 triệu bạc để trợ ay ngân-phần mới vào.

AU MỸ

HỘI LIỆT-QUỐC

Sau khi Đại-Hội-dồng bỏ phiếu về chuyện nước Tỳ-lợ-thì xin tái-cử, M. Vander-velde (đại-biểu Tỳ lên diễn đàn nói rằng: ông chắc rằng những nước không bỏ phiếu cho nước Tỳ là cốt theo một vấn-đề lý-tượng c ứ không có quan hệ gì đến tình riêng đối với Tỳ. Ông nói tuy Tỳ bây giờ ra ngoài Hội đồng Trị sự nhưng cũng vẫn một lòng thành thực giúp công với hội-dồng như là trong bảy năm đây.

Các Ủy-hội vẫn làm việc như thường. Ủy-hội xét việc bảo-an và binh bị vẫn thảo luận chưa xong, đã có nghe đại-biểu các nước sau này lên trần thuyết: MM. Tanozes

NÊN CHÚ Ý

Ta muốn bào tộ hiệu sách ở chôn Kinh-Đô này đề tiện khi cần dùng sách, vở thì mua liền, khỏi mất thời giờ chờ đợi; vậy ta hái đến nhà-in ĐAC-LAP; có bán đủ cả sách, vở, giầy, mực cũng đó dùng cho các phòng-giấy và trang-học. Các tỉnh xa thì gửi thư về, để bỳ:

IMPRIMERIE DAC-LAP
BUI-HUY-TIN & Co
Rue Paul-Bert, HUẾ (Annam)

đó nghe cả, mới lập lại câu cuối cùng của nàng.

- "Lấy chàng ấy thôi à? Thế rồi sao nữa?"

- "Ông ấy giữa tôi sao thì tôi làm thế, nhưng tôi không vào phòng một mình, tôi có gọi Cát-tin-kinh và cô Bội-cô-ra đi theo tôi nữa."

Đột-cơ-va kêu lên rằng: "Nó nói láo, tôi không vào đâu" Nhưng viên tư-vấn hét cho phải im ngay.

- "Tôi lấy bốn tờ giấy đỏ, mở, đống, có một hai người ấy đó."

Đột-lý lại hỏi:

- "Khi lấy tờ thứ thì người này có biết ở trong va-lít bao nhiêu tiền không?"

Đột-lý va nghe tiếng ông lại rần rần.

- "Tôi không dám, nhưng tôi thấy có nhiều giấy 100 rúp."

- "Người này có thấy nhiều giấy 100 rúp, vậy tôi không hỏi gì nữa."

Tên-trưởng vừa nhìn đống-bì vừa hỏi:

- "Thế chị đem số tiền ấy về à?"

- "Vâng."

- "Rồi sao nữa?"

- "Sau ông lại lại gọi tôi về khách-sạn nữa."

- "Thế rồi chị bỏ thuốc ấy vào ruyơu thế nào?"

- "Đó vào trong ly. . . rồi ông ta uống."

- "Vị sao chị lại bỏ thuốc ấy?"

- "Vị ông ta không cho tôi về."

Tôi mới đi ra ngoài đường cầu, gặp Cát-tin-kinh, tôi phân nản với chủ ấy rằng: tôi nhọc quá, muốn về mà ông lại không cho về. Cát-tin-kinh bảo rằng: "Lão ấy nó phá cả chàng tao đây nữa. May bỏ cho nó một chút thuốc để nó ngã đi cho rãnh thì máy công về được."

Tôi tưởng bởi ấy không nguy gì, tôi mới lấy rồi trở vào buồng. Ông ta đã lên đường ngủ, bảo tôi rót ruyơu. Tôi lấy hai cái ly rồi đầy hai ly sâm-banh, rồi tôi bỏ bột kia vào ly của ông, tưởng rằng cho ông uống để ngã mê đi, chớ nếu biết con cơ làm vậy thì tôi có bỏ đâu.

- "Được. . . Nhưng cái nhân, làm sao chỉ lại được?"

- "Khi trước tôi đòi về, ông ta đánh lên đầu tôi làm gãy một cái lược. Tôi nói dạn, nhất thiết đòi về, ông ta mới lấy cái nhân cho tôi để tôi ở lại."

Đại-lý lại đứng dậy, tỏ ý muốn hỏi.

- "Người này ở trong phòng ông là bao lâu?"

Một-lô-ra lại rần rần, liếc nhìn tên-trưởng rồi quay lại trả lời cho đại-lý.

- "Tôi không nhớ nữa."

- "Khi ở phòng ông lại ra thì trong khách-sạn có vào đầu nữa không? Có còn nhớ không?"

- "Có. Tôi vào phòng bên cạnh, nhưng phòng ấy không có người."

- "Sao lại vào đó?"

- "Để sửa sang quần áo lại và đợi xe."

- "Cát-tin-kinh khi ấy có ở không?"

- "Có."

- "Cát-tin-kinh ở đó làm gì?"

- "Trong chai còn một ít ruyơu, hai đứa chúng tôi chia nhau uống."

- "Hai người nói chuyện gì với nhau?"

- "Không gì hết. Đầu đuôi làm sao, tôi kể hết rồi."

- "Vậy tôi không hỏi gì nữa. Ông lại giả đó lấy bút ghi chép."

Trong phòng lặng im một lát rồi tên-trưởng lại hỏi:

- "Chị không còn gì khai nữa à?"

- "Không. Tôi khai hết rồi."

Nàng thổn thức và ngồi xuống.

Tên-trưởng lấy bút viết, ghé tai nghe ông bên cạnh nói gì rồi tuyên-bố rằng hội-dồng trung chỉ 15 phút, rồi lại đại đứng dậy, đi ngay ra ngoài.

Người nói nhỏ bên tai tên-trưởng đó là ông thàm-phân rần rần và to mắt. Ông thấy dạ dày hơi đau, mới nói với tên-trưởng trung-chỉ hội-dồng đi ra nghỉ và tiễn viên viên thuốc.

Các bồi thềm đưa đứng dậy rồi đi lại phòng riêng. Ai nấy nhìn ra vẻ đắc-y cả.

Đệ-mịch-Trí vào phòng, đến trước cửa sổ ngồi để nghĩ.

CHƯƠNG MƯỜI HAI

Chính Ca-tiêu-Sa đó rời chừ chẳng ai nữa.

Công-tử ngồi hồi ức lại vì cơ hội nào mà quen biết nàng. Chẳng mấy giờ đương học ở để làm niên trường Đại-học. Thường thường thì chàng đi nghỉ nắng với chị và mẹ nhưng năm ấy chị đã lấy chồng mà mẹ thì đi sống nước xuôi ở ngoài-quê, chàng vì phải soạn bài nghị-luận tốt nghiệp nên phải đến ở với hai cô cho được nơi tĩnh mịch mà làm việc cũng hưởng cái thú điền viên.

Bây giờ chàng đương lúc thanh-niên là lúc còn đương nhiều mối cảm kích, mới bắt đầu quan-niệm cái lẽ hoa-lệ, cái mục-dịch và cái trách-nhiệm của đời người, mới

hứa rằng ở trong vũ-trụ cái cứu-cánh của nhân-loại cũng như của vạn-vật là phải đạt đến cái hoàn-thiên, hoàn-mỹ, mà mình phải hết sức tin ở điều đó mà cố gắng đi cho đến nơi. Chàng mới được đọc văn Sĩ-bàng-xê, chàng lại lại còn nhớ đến địa-chủ nên mới cảm kích lại thêm nhiều. Nguyễn-thần-phụ chàng thì không có của hồi môn đến mấy nghìn mẫu đất. Trong số ấy thì chàng sẽ được kế thừa một phần to, mà trị chúng thì hồi này đã nhất thiết cho các chế độ tư hữu là tàn ác bất công. Bài nghị luận tốt nghiệp chàng chính lấy vấn đề thổ địa tư hữu làm đề-mục.

(Con nướ)

